

Nr 365

Av herr Björkman m. fl., om undantagande från beskattningen av vinst, som enbart beror av penningvärdets fall.

Gällande regler om realisationsvinstbeskattning leder i många fall till en beskattning, som icke står i överensstämmelse med syftet med denna lagstiftning. Om en person på grund av tjänsteförflyttning, befordran, övergång till annan verksamhet eller av andra omständigheter nödgas sälja sin egna-hemsfastighet erhåller han i regel på grund av penningvärdeförsämringen en högre köpeskilling än den han erlade vid förvärvet. Har mindre än sju år förflutit mellan förvärv och försäljning blir hela mellanskillnaden beskattad som realisationsvinst. Beloppet lägges på toppen av hans övriga inkomster och drabbas av högre progressivitet. Genom penningvärdeförsämringen har även hans övriga, verkliga, inkomster kommit högre upp på skatteskalan varigenom beskattningen av realisationsvinsten blir än hårdare. På den nya orten måste han skaffa bostad och för denna måste han erlagga ett pris, som uppgår till eller överstiger vad han erhöi vid försäljningen av den gamla. Någon verklig vinst har sålunda icke uppstått vid försäljningen. En beskattning av den uppkomna fiktiva vinsten måste för den som drabbas härav framstå som alldeles orinlig. Den kan försvåra eller omöjliggöra för honom att förvärva en ny bostad och den kan därutöver skapa andra svårigheter för honom.

Detta problem har tidigare varit föremål för riksdagens behandling, senast genom motioner vid 1959 års riksdag. Däri anfördes att en framkomlig väg att eliminera den av penningvärdeförsämringen orsakade skatteskärpningen vore att anknyta beräkningen av skattepliktig vinst till index. Beräkningsgrunden åskådliggjordes med exempel. I motionerna nämndes även att riksdagen vid sitt ställningstagande 1941 till förordningen om krigskonjunktur-skatt tagit hänsyn till här berörda förhållanden.

Frågan om beskattningens utformning vid en fortgående penningvärdeförsämring har aktualitet även beträffande andra inkomster än realisationsvinst. Samma invändningar som i fråga om beräkning av realisationsvinst kan anföras mot beräkningen av skattepliktig inkomst av andra förvärvskällor, exempelvis vid försäljning av skog, upplåtelse av avverkningsrätt, avyttring av virkesförråd och försäljning av varulager och inventarier. Inom förvärvskällan rörelse, där viss tid, längre eller kortare, alltid förflyter mellan förvärv och avyttring av en vara, är det ett genomgående drag att vid penningvärdeförsämring vinst av rent fiktiv karaktär beskattas. Vid

Bihang till riksdagens protokoll 1960. 4 saml. Nr 365—373

upplåtelse som inkluderar goodwill är förhållandet helt likartat med avyttring som föranleder realisationsvinstbeskattning, utom så till vida att någon avgörande tidsgräns ej finnes. Beträffande inkomst av tjänst och kapital föreligger icke samma problem, eftersom intäkter och avdrag regelmässigt upptages i samma penningvärde.

I sitt betänkande nr 24 avstyrkte bevillningsutskottet motionens utredningsyrkande. Utskottet erinrade om att bestämmelserna om beskattning av realisationsvinst syftade till att träffa rena spekulationsaffärer, och utskottet ville inte förneka, att visst berättigande funnes för motionens yrkande i sådana fall, då en villafastighet, som använts som bostad för ägaren, försåldes t. ex. på grund av ägarens förflyttning från orten. I samband med ändring av bestämmelserna 1951 diskuterades även att utvidga skattefriheten till sådana fall då realisationsvinsten uppkommit vid försäljning, som berott på omständigheter, varöver den skattskyldige inte kunnat råda. Någon lösning av frågan presenterades dock icke under åberopande av svårigheten att utforma särbestämmelser för dessa fall och att åstadkomma en hållbar gränsdragning mellan sådana fall som borde åtnjuta skattefrihet och andra. Den i motionerna föregående år anvisade utvägen att anknyta beräkningen av realisationsvinst till index ville utskottet icke acceptera.

Av utskottets motivering framgick dock, att utskottet icke fann nuvarande bestämmelser helt tillfredsställande och att fall kunde förekomma, där en beskattning framstår som obillig. Utskottet gav därutinnan uttryck åt samma uppfattning som vid 1951 och 1954 års riksdagar. Utskottets motivering för avstyrkande av motionärernas yrkande om utredning av frågan baserades helt på svårigheten att utforma riktiga och rättvisa regler på detta område. Det skulle emellertid vara utredningens uppgift att undersöka möjligheten att åstadkomma sådana bestämmelser. I motionen till föregående års riksdag har vi anvisat en utväg som borde prövas, nämligen att anknyta beräkningen av skattepliktig vinst till index. Säkerligen finns andra utvägar att komma till rätta med detta problem. Det förhållandet, att penningvärdet under sist förflutna år varit relativt stabilt, utgör ingen garanti för ett fast penningvärde i framtiden. Tvärtom är risken för en ny inflation betydande. Skulle en ny inflation uppstå, kommer frågan om realisationsvinstbeskattningen att få skärpt aktualitet och antalet fall av oskäligen beskattning att öka. Även om vi skulle undgå en ny inflation, kommer här berörda fråga att få ökad aktualitet i och med de friare marknadsförhållanden som nu håller på att växa fram. Den omställning av produktionen, som härigenom kan bli nödvändig, kommer att öka rörligheten på arbetsmarknaden; rationalisering och hårdare konkurrens från andra länder kan framtvunga koncentration och andra förändringar inom näringslivet. Nyligen inträffade driftinställelser aktualiserar samma problem. Under dessa förhållanden kommer flyttning till andra orter att bli allt vanligare. Det ligger i samhällets intresse att icke försvåra en sådan omställningsprocess genom oriktigt utformade beskattningsregler.

Tvärtom är det, i fall då arbetskraft friställes, angeläget att underlätta för denna att söka sig till andra platser där arbetsmöjligheter erbjuder sig. Nuvarande beskattningsregler kan emellertid utgöra ett avgörande hinder för en förflyttning. Särskilt orimligt är det att beskatta uppkommen realisationsvinst i sådana fall där försäljning av egnahemsfastighet står i uppenbart samband med förvärv av likvärdig bostad. I praktiken torde det icke stöta på oöverstigliga hinder att åstadkomma en gränsdragning mellan spekulationsaffärer och andra av omständigheterna föranledda försäljningar.

Under återopandande av vad vi här anfört hemställer vi,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning angående sådan ändring i skatteförfattningarna, att vinst, som enbart beror av penningvärdets fall, i möjligaste mån kan undantagas från beskattning.

Stockholm den 27 januari 1960

Folke Björkman

Leif Cassel

Nils G. Fröding

Lennart Stiernstedt